

**УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СИСТЕМ РОЗСЕЛЕННЯ
КАРПАТСЬКИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

*Заблотовська Н.В., Кондурян В.Я.
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича*

n.zablотовskaja@chnu.edu.ua, kondurian.vladyslav@chnu.edu.ua

Системи розселення в регіоні дослідження наразі перебувають у стані формування, що є якраз вдалим часом для коректного управління їх розвитком, коли легше передбачити та спрогнозувати аніж змінювати уже сформовані зв'язки. Крім того, ми дотримуємося думки про людину центричний підхід при формуванні систем розселення. Саме населення реагує на соціально-інфраструктурні переваги та загалом показники якості життя населення, що й визначає ядро системи розселення. Про важливість соціально-економічного розвитку поселень у міжпоселенських зв'язках на всіх рівнях зауважували як вітчизняні так і європейські вчені. Попри те, все ще мало уваги приділяється питанням управлінню процесами трансформації саме системами розселення, як ядрами суспільного розвитку регіонів. На сьогодні ж ми маємо уже здійснений факт із визначеними диспропорціями, наміченими тенденціями формування полюсів росту, розробленими Стратегічними планами які можна корегувати чи брати за основу.

У статті 143 Конституції України вказано, що: «обласні та районні ради затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку відповідних областей і районів та контролюють їх виконання». В той же час там вказано, що територіальні громади самостійно вирішують питання місцевого значення, а органи місцевого самоврядування будуть затверджувати програми соціально-економічного та культурного розвитку та контролювати їх виконання; затверджувати місцеві бюджети і контролювати їх виконання. А обласні та районні ради затверджують ці програми та контролюють їх виконання. То ж, на законодавчому рівні в державі передбачено управління місцевим розвитком саме органами місцевого самоврядування кожного із рівнів.

Завершення реформи АТУ стало поштовхом до розробок планувальної документації громад та районів, але в основному це стосується праць інженерів та архітекторів. Де висвітлювалася проблематика моделювання систем як транспортно-інженерних структур, системності сфери обслуговування, формування систем розселення як результату агломерування поселень; обґрунтування основ містобудівних систем, тощо [1].

На нашу думку, управління громадами та територіями неможливе без урахування саме системотвірних зв'язків. Й їх ми повинні враховувати як при

розробках Стратегічних планів розвитку, так і Просторових планів територій. Це є особливо актуальним саме на часі формування систем розселення, коли ще не зруйновані старі зв'язки й до кінця не сформовані нові, та в процесі становлення децентралізації, ми можемо мінімізувати виявлені диспропорції та розробити оптимальне просторове планування.

В той же час, ми пропонуємо здійснювати планування із врахуванням взаємодії елементів систем розселення, а з позиції перебігу демогеографічного процесу та формування демографічного потенціал території. На актуальності нашого твердження зауважують і W. Loibl, W. та G.. Etminan, які вказують, що одним із факторів, який негативно впливає на формування просторового розвитку, є нестабільність трудового потенціалу, що проявляється у міграційних процесах та зростанні безробіття [2].

Для розвитку регіонів на сьогодні першочерговим завданням є досягнення цілей сталого розвитку, що передбачає економічний та соціальний розвиток території при збереженні навколишнього середовища для наступних поколінь. Що відповідає Закону України «Про засади державної регіональної політики» у твердженні про регіональний розвиток який є процесом соціальних, економічних, екологічних, гуманітарних та інших позитивних змін у регіонах .

То ж для міжрайонних систем розселення та районних першого рангу ми вбачаємо насамперед вирішення проблем інфраструктурного характеру (транспортного забезпечення, комунікацій, тощо), що забезпечить знівелювання відмінностей між ядром та навколишніми поселеннями. Паралельно варто конкретизувати обмеження в параметрах забудови, зокрема запобігання хаотичній забудові, раціональне використання природно-ресурсного потенціалу, створення зелених зон для рекреаційного використання, тощо.

Для районних систем розселення які вирізнялися депресивними ознаками демографічного розвитку ми рекомендуємо сприяти поліцентричності (особливо в укрупнених районах де фактично один адміністративний центр, але наявні декілька колишніх, які ментально залишаються у підсвідомості населення ядрами). Якщо переглянути спеціалізацію району на користь одного-двох напрямів за рахунок сполучення між поселеннями, що сприятиме маятниковим міграціям, то ми можемо забезпечити як стабільні робочі місця так і трудові ресурси для них. До того ж, це колишні районні центри де наявний потенціал для розвитку якісної соціальної інфраструктури, то якщо забезпечити якраз високі показники якості життя населення, а фоні зростання віддаленої зайнятості саме ці райони можуть стати комфортними міграційними рецепієнтами. Для гірських районів із негативними показниками демографічного розвитку (Дрогобицький, Стрийський, Калуський) рекомендуємо скористатися можливостями державної підтримки гірських поселень. Та зорієнтуватися на природно-орієнтований розвиток (екотуризм, крафтове виробництво, екскурсійна та рекреаційна діяльність, тощо). Разом з тим потрібно розуміти, що формування осей розвитку в областях незворотно, але й не можна прирікати ці поселення. Доцільно обирати принцип розумного

скорочення, на користь якісних послуг. І це разом дозволить забезпечити відповідну нішу у соціально-економічному розвитку регіону, а відтак з користю як для системи розселення так і забезпечивши виконання завдання досягнення цілей сталого розвитку. Загалом вказані вище тези можна звести у чотири вектори – формування осей розвитку, зонування території, визначення чіткої спеціалізації громад та визначення опорних населених пунктів.

Список використаних джерел

1. Яценко, В. О., Короткова, Т. М.. Просторове планування як інструмент управління розвитком локальних систем розселення в Україні. *Science and Education a New Dimension. Natural and Technical Sciences*, 8(29), -2020. – С.23-26
2. Loibl, W., Etminan, G. Characteristics of Urban Agglomerations in Different Continents: History, Patterns, Dynamics, Drivers and. *Urban agglomeration*, 29. – 2018. – P. 1-33.

THE TRANSFORMATION OF SANATORIUM COMPLEXES INTO TOURIST-EDUCATIONAL MEMORY SPACES: A HISTORICAL- GEOGRAPHICAL AND PSYCHOLOGICAL-MEDICAL PERSPECTIVE (A CASE STUDY OF KENTUCKY, USA)

Nataliia Smochko

*Doctor of Geographical Sciences, professor
Terranova Intelligence, Founder, Kentucky, United States*

natasmochko@gmail.com

Maksym Smochko

*Master's degree student in Specialty 228 "Pediatrics"
Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine*

maxsmochko@gmail.com

In the context of contemporary transformations of socio-geographical space, the issue of rethinking the functional role of sanatorium and resort complexes is gaining particular relevance. A significant number of these facilities, established in the 20th century as specialized medical and rehabilitation centers, have either lost their original function or are currently operating in a fragmented manner. At the same time, the growing demand for wellness tourism, psychological rehabilitation, and educational practices related to the interpretation of historical experience creates new opportunities for their transformation into multifunctional spaces.

The historical-geographical approach allows sanatorium complexes to be considered as specific territorial entities formed under the influence of natural resource potential, medical knowledge, and societal needs. In different historical